
प्रकरण २ रे

वारणा प्रकल्प - इतिहास आणि स्वल्प

प्रकरण दुसरे

वारणा प्रकल्प - इतिहास आणि स्वरूप

२.१ सांगली जिल्हा :

स्वातंत्र्यपूर्व काळात स्वातंत्र्य प्राप्तीसाठी सातारा व सांगली जिल्ह्याने केलेली कामगिरी प्रसिध्द आहे. पण स्वातंत्र्य मिळाल्यानंतर ही या जिल्ह्याने विकास क्षेत्रात नेऋदीपक प्रगती केली आहे. दक्षिण महाराष्ट्रातील औद्योगिक, व्यापारी, शैक्षणिक आणि सांस्कृतिक क्षेत्रात सांगली जिल्ह्याने भरघोस प्रगती केली आहे. सांगली जिल्ह्याचे प्रमुख ठिकाण असलेले "सांगली" पूर्वी संस्थान होते. परंतु देशाला स्वातंत्र्य मिळाल्यानंतर संस्थान विलिनीकरण-च्यावेळी सातारा जिल्ह्याला सांगली, मिरज, बुधगांव, जत, फ्लटण इत्यादी संस्थाने जोडण्यात आली. त्यामुळे सातारा जिल्हा फारच मोठा झाला. राज्यकारभाराच्या दृष्टीने सोयीचे जावे म्हणून सातारा जिल्ह्याचे उत्तर सातारा व दक्षिण सातारा असे दोन स्वतंत्र जिल्हे १ ऑगस्ट १९४९ रोजी करण्यात आले. पुढे ३१ नोव्हेंबर, १९६० रोजी दक्षिण सातारा जिल्हा हा सांगली जिल्हा म्हणून अस्तित्वात आला.

सांगली जिल्ह्याची व्याप्ती ८६०१.५ चौ.कि.मी. असून भौगोलिक क्षेत्रात राज्यात २१ वा क्रमांक लागतो. प्रशासकीय सोयीसाठी वाळवा, व. मिरज या दोन प्रशासकिय विभागात जिल्हा विभागाला गेला. या दोन विभागांतर्गत एकूण ७११ गावांचा व ८ शहरांचा समावेश आहे. जिल्ह्यात ६ नगरपरिषदा आहे. जिल्हा आठ विकास गटांत व तेवढ्याच तालुक्यात विभागला असून त्यापैकी सहा तालुके टंचाईस्त आहेत. १

१९९१ च्या जनगणनेप्रमाणे जिल्ह्याची एकूण लोकसंख्या अंदाजे बीस लाख एवढी आहे. भूपृष्ठ पर्जन्यमान व हवामान यानुसार जिल्ह्याचे तीन नैसर्गिक विभाग पडतात. पश्चिमेकडील अतिपर्जन्यवृष्टीचा प्रदेश, नद्यांच्या सान्निध्यातील मध्यम पर्जन्यवृष्टीचा प्रदेश व पूर्वेकडील कमी पर्जन्यवृष्टीचा प्रदेश. जिल्ह्याचे सरासरी पर्जन्यमान ६२५ मि.मी. असून पूर्वेकडे ते कमी कमी होत जाते. भूजल पातळी भूपृष्ठापासून ६ मी. सोलपर्यंत आढळते.

जिल्ह्यात एकूण पिकासाठी ६३५७९८ हेक्टर असून त्यापैकी १७ टक्के जमिन ओलितासाठी आहे. केवळ ८ टक्के क्षेत्रात दुबार पिके घेतली जातात. एकूण लोकसंख्येच्या ७९ टक्के लोक ग्रामीण भागात राहतात व त्यांची उपजीविका शेती या उद्योगांवर चालते. राज्याच्या तुलनेत हे प्रमाण १४ टक्क्यांनी जास्त आहे. जिल्ह्यातील एकूण पिकासाठी ६३ टक्के क्षेत्रात तृणधान्य पिके, १३ टक्के क्षेत्रात कुडधान्ये व ८ टक्के क्षेत्रामध्ये गळिताची पिके घेण्यात येतात. सिंक्नासाठी एकूण निव्वळ क्षेत्रापैकी ६३ टक्के क्षेत्र विहीरीद्वारे ओलितासाठी आणले गेले आहे.^२

स्थान :

सांगली जिल्हा १६^० - ४५^० ते १७^० - ३३^० उत्तर आक्षांश व ७३^०-४२^० ते ७५^०-४०^० पूर्व रेखांश यामध्ये विस्तारला असून जिल्ह्याचा आकार पूर्व पश्चिम लांबट चिंचोळा आहे. जिल्ह्याचा विस्तार सह्याद्रीच्या पूर्व उतारापासून पूर्व पश्चिम अंदाज २०५ कि.मी. लांब व मध्यभागी दक्षिणोत्तर अंदाजे ९६ कि.मी. रुंद आहे. जिल्ह्याच्या उत्तरेस सोलापूर व सातारा, दक्षिणेस कोल्हापूर, पश्चिमेस रत्नागिरी व पूर्वेस कर्नाटक राज्यातील विजापूर जिल्हा आहे.

प्राकृतिक रचना :

जिल्ह्यातील डोंगर, नद्या, भूपृष्ठ रचना, हवामान व पर्जन्यमान यानुसार जिल्ह्याचे तीन स्वाभाविक विभाग पडतात.

- अ) पश्चिमेकडील डोंगराळ जास्त पावसाचा भाग.
- ब) नद्यांच्या सानिध्यातील मध्यम पावसाचा सपाट भाग.
- क) पूर्वेकडील पठाराचा व भरड माळाचा कायम दुष्काळी भाग.

पश्चिमेकडील सह्याद्रीच्या पूर्व उताराच्या डोंगर रांगा व त्यापासून निघणारी भैरवगड डोंगर रांग यांनी प्रामुख्याने शिराळा व वाळवा या दोन तालुक्यांचा पश्चिम भाग व्यापला आहे. मच्छिंग्रड, कमल भैरव डोंगर कृष्णा नदीच्या उत्तरेकडील प्रकषाने चटत जाऊन दुस-या बाजूला पठार बनले आहे. यालाच सानापूरचे पठार म्हणतात. कृष्णा नदीच्या सानिध्यातील सख्त सुपीक भाग यामध्ये प्रामुख्याने वाळवा, तासगांव व मिरज या तालुक्यांचा पश्चिम भाग यांचा समावेश होतो.

प्रमुख नद्या :

जिल्ह्यात कृष्णा, वारणा, येरला, माण, बोर, अग्रणी या प्रमुख नद्या आहेत. कृष्णा, वारणा व येरला या नद्या सह्याद्रीच्या पूर्व उतारावरील निश्चित पर्जन्यमान असलेल्या प्रदेशातून वाहतात. या नद्यांच्या प्रभाव क्षेत्रात जिल्ह्याच्या पश्चिमेकडील भागांचा अंतर्भाव होतो आणि बहुतांशी भाग पाटबंधारे व अन्य उपसा जलसिंक्न योजनेच्या लाभ क्षेत्रात समाविष्ट झाला आहे. तर माघा, बोर व अग्रणी या नद्या जिल्ह्याच्या पूर्व अनिश्चित पर्जन्य असलेल्या भागातून वाहत असल्याने नद्यावरील पाटबंधारे व उपसा जलसिंक्न योजनांवर मर्यादा पडल्या आहेत.

हवामान :

जिल्हयाचे हवामान मुख्यत्वेकडून कोरडे असून डिसेंबर ते फेब्रुवारी मध्यापर्यंत हिवाळा, मार्च ते मे पर्यंत उन्हाळा व जून ते सप्टेंबर पर्यंत पावसाळा असतो. कमाल तपमान ३८.७ सेल्सिअस तर किमान तपमान १२ सेल्सिअस इतके असते. जिल्हयाचे सरासरी पर्जन्यमान ६२५ मि.मी. असून शिराळा, वाळवा व मिरज तालुक्याचा पश्चिम भागात हे प्रमाण सरासरी पेक्षा जास्त आहे.

भूशास्त्र :

जिल्हयांत विविध प्रकारची माती आढळते. जिल्हयाच्या पश्चिम भागात विशेषतः शिराळा तालुक्याच्या डोंगर व डोंगर उतारावरील भागात पिकळसर तांबडी ते तांबडी, तपकिरी रंगाची साधारण २३ ते ४५ से.मी. जाडीची लॅटराईट प्रकारची मुळम मिश्रीत माती आढळते. तर मध्यभागात कृष्णा, वारणा, येरला, नदीच्या सो-यात तसेच ओढ्या लगतच्या गावा-च्या क्षेत्रात काळी भारी प्रतीची ९० से.मी. पेक्षा खोल जाडीची माती आढळते. व उर्वरीत भागात पिकट करड्या रंगाची साधारण ४५ ते ९० से.मी. खोलीची माती आढळते. यात वाळवा, मिरज व तासगांव तालुक्यांचा पश्चिम भाग यांचा समावेश होतो. तासगांव व मिरज तालुक्याचा पूर्व भाग, आटपाडी, खानपूर, जत व कवठेमहांकाळ या भागात पिकट करड्या रंगाची कमी कसाची साधारण २३ ते ९० से.मी. जाडीची जमिन आढळते. कृष्णा, वारणा व येरला नदीच्या काठाचा १ ते ३ कि.मी. रुंदीचा सर्वसाधारण सपाट भाग तसेच अग्रणी, माण व बोर नदी काठच्या चिंचोळा सपाट प्रदेश आणि जिल्हयांतील ओठ्याकाटवा काही प्रदेश काळता जिल्हयाचा बराच मोठा भाग डोंगराळ तसेच माळरानाचा कमी कसदार मातीचा आहे. ^३

कृषी जमिनीचा वापर :

एकूण ८.६४ लाख हेक्टर क्षेत्रापैकी ५ टक्के जंगलव्याप्त, २ टक्के

बिगर शोती वापरासाठी, ४ टक्के लागवडी लायक नसलेले, २ टक्के कायम गुरे चरण्याचे व असे १४ टक्के बिगर लागवडीलायक आहे व उर्वरीत ८६ टक्के लागवडीलायक क्षेत्रापैकी २ टक्के संकीर्ण झाडे झुडूपाखाली, ११ टक्के कसण्यासाठी उपलब्ध आहे. त्यापैकीसाधारण ८ टक्के क्षेत्रात बुबार पिके घेतली जातात.

जिल्ह्याचे निव्वळ कसलेल्या जमिनीचे एकूण लागवडीलायक जमिनीशी प्रमाण ७९ टक्के असून ते सर्वाधिक म्हणजे ८५ ते ९२ टक्के मिरज, तासगांव, वाळवा, जत व शिराळा तालुक्यात असून हे प्रमाण ७५ टक्के ते ७६ टक्के एवढे खानापूर, आटपाडी, कवेठहांकाळ या तालुक्यात आहे. जिल्ह्यात दर शेतक-यामागे निव्वळ पिकाखालील क्षेत्र १.३४ हेक्टर एवढे आहे. तर राज्यासाठी हे प्रमाण १.०५ हेक्टर आहे.

पिके व पिकाखालील क्षेत्र :

जिल्ह्यात एकूण ६.३६ लाख हेक्टर क्षेत्र पिकाखाली येते. त्यापैकी ४.०१ लाख हेक्टर मध्ये ६३ टक्के तृणधान्ये, ०.८५ लाख हेक्टरमध्ये १३ टक्के कडधान्ये, ०.५३ लाख हेक्टर मध्ये ८ टक्के गळिताचे व ०.३७ लाख हेक्टरमध्ये ६ टक्के अशी पिके घेण्यात येतात.

सिंचन :

१९८५-८६ साली एकूण पिकाखाली असलेल्या ६३५७९८ हेक्टर क्षेत्रापैकी ओलिताखाली असलेले एकूण क्षेत्र १०७४९३ हेक्टर १७ टक्के असून निव्वळ ओलिताखालील क्षेत्र ७७३३६ हेक्टर म्हणजे १२ टक्के आहे. तर ओलिताखालील एकूण क्षेत्राच्या ६३ टक्के क्षेत्र विहीरीद्वारे ओलिताखाली आले आहे. तर वारणा, आरफळ, कृष्णा कोयना उपसा सिंचन असे तीन मोठे

प्रकल्प आणि आठ मध्यम प्रकल्प यांमधील लाभ क्षेत्र अंदाजे २.२९ लाख हेक्टर आहे. ४

पिकांमधील ओलिताचे क्षेत्र :

जिल्ह्यामध्ये एकूण पिकांमधील क्षेत्रापैकी १७ टक्के क्षेत्र ओलिताखाली आहे. एकूण सिंचनाखाली असणा-या क्षेत्रापैकी सर्वाधिक क्षेत्र हे जस या पिकांमधील आहे असे ते ओलिताखालील क्षेत्राच्या ३५ टक्के इतके आहे. तसेच गहू, ज्वारी, भात, हळद, हरभरा या पिकांमधील ओलिताचे क्षेत्र अनुक्रमे १४, १३, ७, ६ व ३ टक्के आहे. तर तृणधान्ये, कडधान्ये फळे व भाजीपाला या पिकांमधील असणारे ओलिताचे क्षेत्र अत्यल्प आहे.

ओलिताखालील पिकांची तालुकावार आकडेवारी खालीलप्रमाणे असल्याचे दिसते.

तालिका १

ओलिताखालचे क्षेत्र

तालुका	पृष्ठभागीय क्षेत्र	विहिरीखालचे क्षेत्र	ओलिताखालील निष्कळ क्षेत्र	ओलिता-खालील एकूण क्षेत्र
वाळवा	१०९५३ हेक्टर	७२९८ हेक्टर	१८९७१ हेक्टर	२३०८१ हेक्टर
शिराळा	१३८३ हेक्टर	९९२ हेक्टर	२३७२ हेक्टर	२७९२ हेक्टर

२.२ वारणाधरणा बदलची सर्व माहिती :

चांदोली येथील वारणा पाटबंधारे प्रकल्प हा महाराष्ट्रातील मोठ्या

प्रकल्पापैकी एक असून या प्रकल्पांतर्गत सांगली जिल्ह्यातील चांदोली तालुका शिराळा या ठिकाणी वारणा नदीवर धरण बांधल्याचे काम पूर्ण होत आले आहे.

कोल्हापूर व सांगली जिल्ह्याच्या सीमेवरून पश्चिमेकडून पूर्वेकडे वाहणारी वारणान नदी, या नदीवर शिराळा तालुक्यात धरण बांधण्यासाठी ब्रिटीश सरकारने वारणा नदीच्या उगमापासून सव्हे केला होता. सुखातीच्या काळात ब्रिटीश सरकारने झोळंबी या ठिकाणी छोटे धरण बांधण्याचा निर्णय घेतला होता. हे धरण अत्यंत लहान असल्यामुळे पुढे या जागेचा विचार सोडून देण्यात आला. नंतर ब्रिटीश सरकारने सुजांवचा सव्हे करून ती जागा तांत्रिकदृष्ट्या योग्य आहे व याठिकाणी एक मोठे धरण बांधणे शक्य आहे म्हणून सुजांव येथे धरण बांधण्याचा निर्णय घेतला. पण अमलात आला नाही. पुढे मात्र धरणाच्या जागेबाबत राजकारण शिरले व या वादाला केळे वळण लागून नंतर या वादाचा शेवट म्हणून श्री कसंतदादा पाटील व राजारामबापू पाटील यांच्यातील तडजोडीनंतर चांदोली येथे धरण बांधण्याचा निर्णय घेण्यात आला. १९७५ साली चांदोली या ठिकाणी धरण बांधण्याचा शासनाने मान्यता दिली व धरणाच्या बांधकामाला १९७६ साली सुखात झाली.

वारणा प्रकल्पासाठी महाराष्ट्र शासनाने मंजुरी सप्टेंबर १९७६ मध्ये शासकीय परिपत्रक क्र. डब्ल्यू.आर.एन्.१९७५/४०३९३ (२३४) टी.३, दिनांक २९.९.७६ नुसार मिळाली. यावेळी प्रकल्पाच्या कामासाठी रु. ८१.९७ कोटी रकमांची तरतूद केली होती. सप्टेंबर १९७९ मध्ये हा प्रकल्प जागतिक बँकेच्या मदतनिधीमध्ये समाविष्ट करण्यात आला. त्यामुळे प्रकल्पाच्या कामास गती मिळाली. ऑगस्ट १९८३ मध्ये प्रकल्पाची अंदाजपत्रके सुधारीत करण्यात आली. त्यानुसार प्रकल्पाचा सध्याचा सुधारित सर्व रकमे ३२६.२९ कोटी आहे. ५

धरणाचे ठिकाण :

चांदोली, ता. शिराळा व अंबोली, ता. शाहूवाडी या अनुक्रमे सांगली व कोल्हापूर जिल्ह्यातील गावानजीक आहे. धरणाचे नांव वारणा धरण असून ते वारणा नदीवर बांधण्यात आले आहे.

धरणाचे ठिकाण रेखांशामध्ये $७३^{\circ}-५१'-५०''$ पूर्व तर अक्षांश मध्ये $१७^{\circ}-८'-१०''$ उत्तर असे आहे.

जलसंपत्ती व फायदे :

वारणा नदी ही कृष्णा नदीची उपनदी असून सह्याद्रीच्या पश्चिम घाटामध्ये तिचा उगम झालेला आहे. धरणाचे ठिकाण नदीच्या उगमापासून ३० कि.मी. अंतरावर आहे. पाणलोट क्षेत्र ३०१ चौ.कि.मी. असून या क्षेत्रामध्ये वार्षिक सरासरी पर्जन्यमान ५००० मि.मी. (२०० इंच) इतके आहे. पाण्याची ७५ टक्के वासाह उपलब्धता १५०० द.ल.घ.मी. आहे. पैकी या धरणामधून १०४२ द.ल.घ.मी. पाण्याचा वापर करण्याचे उद्दीष्ट आहे. त्यामुळे सांगली व कोल्हापूर जिल्ह्यातील ८७००० हेक्टर क्षेत्र ओलिताखाली येईल. तसेच धरणाच्या पाण्यापासून १६ मॅ.वॅट वीज उत्पादन करण्याची योजना आहे.^६

मुख्य धरण :

मध्यभागी नदीच्या पात्रामध्ये मातीचे धरण आहे. डाव्याबाजूला दगडी धरणामध्ये कालव्याचा मार्ग व उजवीकडे धरणाचा सांडवा अशी धरणाची मिश्र रचना आहे. धरणाची एकूण लांबी १५८० मी. (५१८२ फूट) आहे. धरणाचे एकूण माती काम १८.१२ द.ल.घ.मी. (६४० द.ल.घ.फू) आहे. त्यामुळे वारणा महाराष्ट्रातील सर्वात मोठे मातीचे धरण ठरवले आहे.

माती धरणाचे काम सात्यामार्फत अक्जड यंत्र सामुग्रीच्या साह्याने जवळ जवळ पूर्ण करण्यात आले आहे. दगडी धरणाच्या बांधकामाचे कंत्राट देण्यात आले आहे.

धरणाची उंची :

अ) नदीच्या पात्रापासून २५२.५६ फूट आहे. (७७ मी.)

ब) दगडी धरणाच्या

जास्तीजास्त खोल पात्रापासून उंची १८१.४४ फूट (५६ मी.)^७

नियंत्रण पातळी :

अ) धरणाची उच्चस्थल पातळी :

मातीचे धरण २०७२.९६ फूट. ६३२.० मी.

दगडी धरण २०६६.४० फूट. ६३० मी.

ब) संपूर्ण जलाशय उच्चस्थल पातळी : २०५६.३० फूट. ६२६.९० मी.

क) पाण्याची उच्चस्थल पातळी : २०६०.०० फूट. ६२८.५ मी.

ड) उपयुक्त पाण्याची कमीत कमी पातळी : १९२९.३० फूट. ५८८.२० मी.

इ) सांडठ्याची वस्ती पातळी : २०२९.९९ फूट. ६१८.९० मी.

भूसंपादन व पुनर्वसन :

अ) धरणाच्या पायाखालील
कसाहतीसाठी व जलाशयाचे क्षेत्र ११२६० एकर
(४५५९ हेक्टर)

ब) प्रकल्पबाधित गांव : २७

१) गावठाणासहीत १८ गांवे व ९ वाडी

२) फक्त जमिन गेलेली ९ गांवे.

क) प्रकल्प विस्तापीत लोकसंख्या	७०२६ तर
कुटुंबे (१४३८ कुटुंबे)	
१) कोल्हापूर जिल्हा	२२७४ (५८५ कुटुंबे)
२) सांगली जिल्हा	४७५२ (८५३ कुटुंबे)
<u>सांगली जिल्हा :</u>	११ गांवे व ७ वाड्या = १८
	एकूण ८५३ कुटुंबे प्रकल्पग्रास्त आहेत
	तर
<u>कोल्हापूर जिल्हा :</u>	७ गांवे व २ वाड्या एकूण ९ कुटुंबे
	५८५ प्रकल्पग्रास्त आहेत.

वारणा धरणामुळे प्रकल्पबाधीत एकूण गावे २७ असून एकूण कुटुंबे १४३८ एवढी आहेत. ८

कालवे :

धरणाच्या डाव्या बाजूने १२० कि.मी. लांबीचा मुख्य कालवा काढलेला असून त्याच्या २६व्या कि.मी. मध्ये वारणा जलसेतूद्वारे कालवा उजवीकडे कळविण्यात आला आहे. हा १३० कि.मी. लांबीचा वारणा डावा तीर कालवा सांगली जिल्हयास वरदान ठरणार असून त्यायोगे सांगली जिल्हयातील ५०,१५२ हे. क्षेत्र ओलिताखाली येईल. वारणा जलसेतू पासून निघालेला वारणा उजवा तीर कालवा १५० कि.मी. लांबीचा असून त्यायोगे कोल्हापूर जिल्हयातील ३६,८४८ हे. क्षेत्र ओलिताखाली येईल. अशाप्रकारे एकूण ८७,००० हेक्टर क्षेत्र प्रवाह सिंचन व उपसा सिंचन पध्दतीने ओलिताखाली येईल. वारणा डावा कालव्याची ५५ कि.मी. पर्यंत व वारणा उजव्या कालव्याची ३६ कि.मी. पर्यंतची कामे प्रगतीपथावर आहेत. ९

लाभक्षेत्र :

१) एकूण लाभ क्षेत्र : २,८६,३४० एकर एवढे आहे.
१,१५,९२७ हेक्टर

२) सिंचनक्षेत्र :

डावा तीर कालवा उपसा व प्रवाही असे एकूण सिंचन क्षेत्र
१,२३,८७५ एकर एवढे आहे. म्हणजे ५०,१५२ हेक्टर एवढे आहे. तसेच
उजवा तीर कालवा व छोटा उजवा तीर कालवा प्रवाही व उपसा
९१,०१५ एकर एवढे आहे. म्हणजे ३६,८४८ हेक्टर एवढे आहे.

थोडक्यात वारणा धरणाचे सिंचनक्षेत्र प्रवाही व उपसा धरून
एकूण २,१४,८९० एकर एवढे आहे. तर हेक्टर मध्ये ८७,००० हेक्टर एवढे
आहे.

दोन्ही कालव्याचे मिळून एकूण पिकावू क्षेत्र २,८९,३८३ एकर एवढे
आहे. म्हणजे १,१३,९२० हेक्टर एवढे आहे.^{१०}

तालिका २

तालुकावार एकूण लाभक्षेत्र/ओलित क्षेत्र/पिकावू क्षेत्र

जिल्हा	तालुका	लाभ क्षेत्रात येणारी गावे	एकूण एकर	लाभ क्षेत्र हेक्टर	ओलित क्षेत्र एकूण	हेक्टर	एकर	पिकावू क्षेत्र हेक्टर
अ) सांगली	१. शिराळा	२६	२५४५१	१०३०४	१९४६८	७८८२	२४९२०	१००८९
	२. वाळवा	४२	१०१५२२	४११०२	७७६६९	३१४४५	१०२३६९	४१४४५
	३. तासगांव	३	७८९७	३१६७	६०३९	२४४५	७९७१	३२२७
	४. मिरज	७	२७०५६	१०९५४	२०६९९	८३८०	२७३२३	११०६२
ब) कोल्हापूर	१. शाहूवाडी	३६	२२३५१	९०४९	१३७७५	५५७७	१७६३४	७१३९
	२. पन्हाळा	१३	१२२१४	४९४५	७९७६	३२२९	९७३९	३९४३
	३. हातकणंगले	३१	४३००९	१७४४१	३१७२०	१२८४२	४१८६९	१६९५१
	४. शिरोळ	२४	४६७७०	१८९३५	१७५४४	१५२००	४९५५८	२००६४
एकूण ..		१०४	१२४४१४	५०३७०	९१०१५	३६८४८	११८८००	४८०९७
प्रकल्पाकरिता एकूण ..		१८२	२८६३४०	११५८२७	२१४८९०	८७०००	२८१३८३	११३९२०

....

तालिका ३

संकल्पित पीक पद्धत, टक्केवारी व क्षेत्र

अ.नं.	पिकाचे नांव	वारणा पूर्व भाग ओलित क्षेत्र ६४००० हेक्टर	टक्के	सेक्टर	वारणा पश्चिम भाग ओलित क्षेत्र २३००० हेक्टर	टक्के	सेक्टर	वारणा एकूण क्षेत्र ८७००० हेक्टर
१)	खरीप	७४	६९	१५८७०	६३२३०	१५६१७८		
२)	रब्बी	४०	३७	८५१०	३४११०	८४२५२		
३)	उन्हाळी	नाही	नाही	नाही	नाही	नाही		
४)	वार्षिक ऊस (बारमाळी)	२५	२७	६२१०	२२२१०	५४८५८		
	एकूण पिकावू क्षमता	१३९	१३३	३०५९०	११९५५०	२९५२८८		
	एकूण सिंचन क्षमता	१३२	१२८	२९४४०	११३९२०	२८१३८३		

.....

योजनेवरील एकूण खर्च :

१) धरण	९,१५५.७३ लाख रुपये
२) कालवे (अस्तरीत)	१३,२५०.५४ लाख रुपये
३) वित्तिका (अस्तरीत)	२,६१०.०० लाख रुपये
४) उपसा जलसिंचन	८३६.०३ लाख रुपये
५) आस्थापना व यंत्रसामुग्री	२,६२०.६१ लाख रुपये

एकूण प्रकल्प भाग .. २८,४७२.९१ लाख रुपये

लाभक्षेत्र विकास कामे ३७४.५४ लाख रुपये

एकूण प्रकल्प भाग व
लाभक्षेत्र विकास कामे खर्च २८,८४७.४५ लाख रुपये

११

आस्थापना :

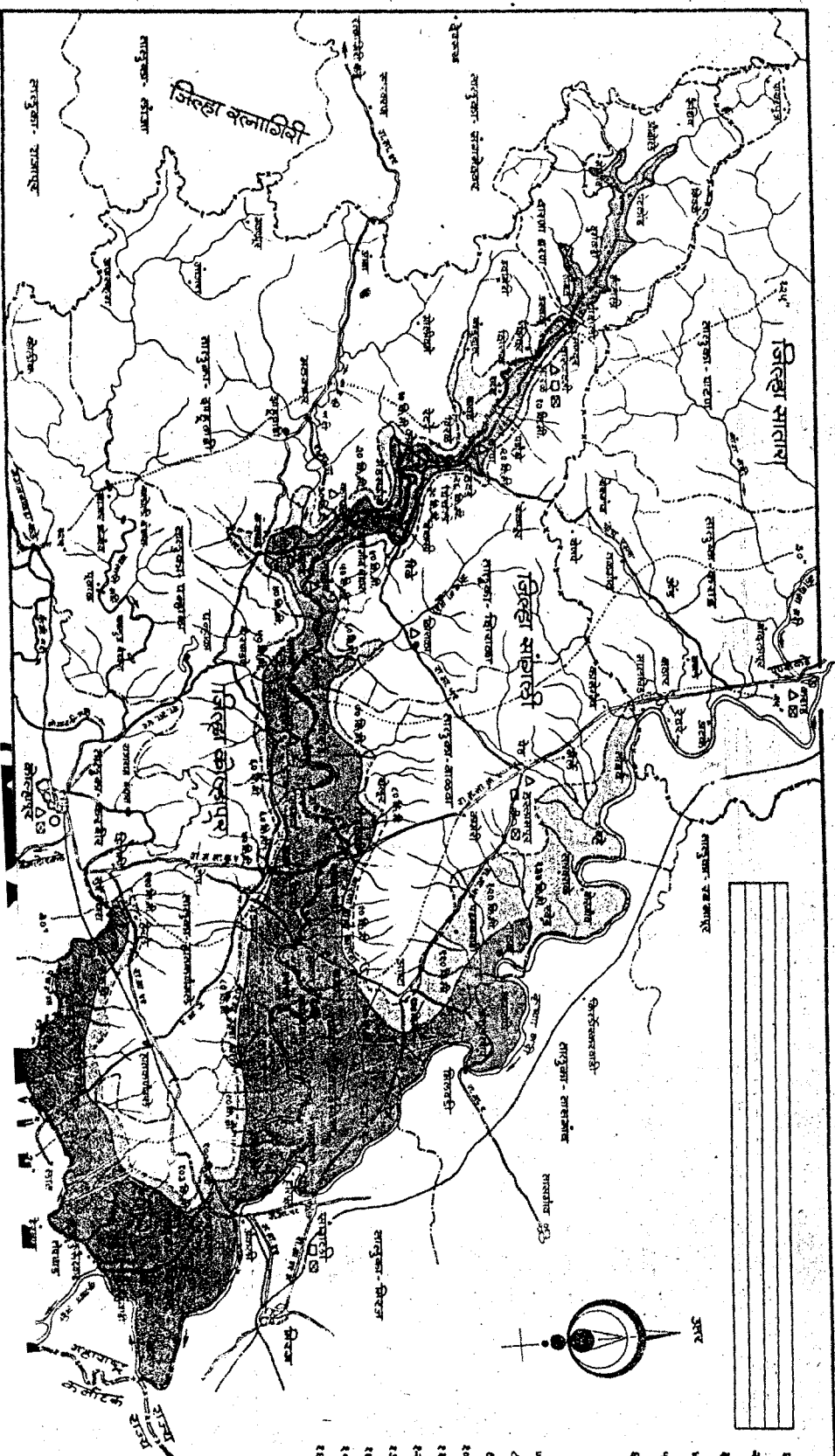
प्रकल्पाच्या कामासाठी अधिकाक अभियंता, वारणा प्रकल्प मंडळ, कोल्हापूर यांचे अधिपत्याखाली पांच विभागीय कार्यालये काम करीत असून त्यापैकी एक विभाग वारणा पृथिका धरण व दुसरा विभाग वारणा दगडी धरणाचे काम सांभाळतो. वारणा उजवा कालावा व डावा कालवा यांचे सर्वेक्षण व बांधकाम यासाठी प्रत्येकी एक विभाग कार्यरत असून लाभक्षेत्रातील वितरण व्यवस्थेसाठी वारणा वितरण विभाग, कोल्हापूर यांचे अधिपत्याखाली काम चालू आहे. याशिवाय यांत्रिकी मंडळ कोल्हापूर यांचे अधिपत्याखाली वारणा धरण कामासाठी दोन यांत्रिकी विभाग काम करतात. धरण व कालवे कामाच्या गुण नियंत्रणाचे काटेकोर पालन करण्यासाठी तीन गुण नियंत्रण विभाग काम करतात.

वारणा नदीवर शेवटी चांदोली या ठिकाणी धरण बांधण्याचे काम आता जवळ जवळ पूर्ण झाले आहे. या धरणाबाबत मोठा राजकिय वाद निर्माण झाला. श्री. राजारामबापू पाटील यांनी जास्तीत जास्त जमिन पाण्याखाली आणणा-या सुजांव या जागेचा पुरस्कार केला. वसंत-दादा पाटील यांनी उपसा सिंचनावर भर दिला होता. कारण त्यांच्या मते कालवे पध्दतीने पाणी दिल्यामुळे पाणी वाया जाते आणि जमिनीचा पोत ही खराब होतो.

सद्या तयार होत असलेल्या वारणा प्रकल्पामुळे उपसा सिंचन, वीज निर्मिती आणि कालव्याने पाणी देणे या तिन्ही गोष्टींचा समावेश करण्यात आला आहे. जवळ जवळ दोन लाख एकर जमिनीला पाणी मिळते. सर्वश्री दादा व बापू यांच्या मध्ये तहजोड झाल्यामुळे कालव्याचा त्यात समावेश करण्यात आला. या वादाची पार्श्वभूमी काय होती या दोन्ही नेत्यांनी आपले राजकिय डावपेच कशा प्रकारे लढविले, लोकांच्या चळवळी कशा प्रकारे उभारल्या आणि शेवटी निर्णय कशा प्रकारे झाला या गोष्टींची चर्चा पुढील दोन प्रकरणामध्ये करणार आहोत.

.....

दार्शनिक नकाशा

• संदर्भ •

- १ भारत-एशियाई जलमार्ग
- २ भारत-चीन रेलमार्ग
- ३ उत्तराखण्ड-राजस्थान रेलमार्ग
- ४ उत्तराखण्ड-उत्तर प्रदेश रेलमार्ग
- ५ उत्तराखण्ड-हिमाचल प्रदेश रेलमार्ग
- ६ उत्तराखण्ड-जम्मू रेलमार्ग
- ७ उत्तराखण्ड-हरियाणा रेलमार्ग
- ८ उत्तराखण्ड-पंजाब रेलमार्ग
- ९ उत्तराखण्ड-गुजरात रेलमार्ग
- १० उत्तराखण्ड-महाराष्ट्र रेलमार्ग
- ११ उत्तराखण्ड-कर्नाटक रेलमार्ग
- १२ उत्तराखण्ड-आंध्र प्रदेश रेलमार्ग
- १३ उत्तराखण्ड-तेलंगाना रेलमार्ग
- १४ उत्तराखण्ड-ओडिशा रेलमार्ग
- १५ उत्तराखण्ड-बिहार रेलमार्ग
- १६ उत्तराखण्ड-झारखण्ड रेलमार्ग

<p>भारत सरकार भारत-एशियाई जलमार्ग • भारत-एशियाई जलमार्ग •</p>		
<p>दार्शनिक नकाशा</p>		
<p>संस्करण: २०१५</p>	<p>मंडल: उत्तराखण्ड</p>	<p>प्रकाशक: भारत सरकार</p>

प्रकरण दुसरे

सं दर्भ
======
=

१) योजनेने आपल्यासाठी काम केले ३
सांगली जिल्हा. पृ. १०	प्रसिध्दी विभाग, महाराष्ट्र
सरकार, मुंबई.
२) जिल्हा सामाजिक व आर्थिक
समालोचन, सांगली जिल्हा.	अर्थ व संख्याकी संचालनालय,
महाराष्ट्र शासन, मुंबई,
१९८७-८८, पृ. ६.
३) वरीलप्रमाणे, पृ. ८	
४) कृषि संचयिका, पृ. १२	कृषी संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य,
पुणे.
५) संक्षिप्त टिप्पणी, पृ. २	वारणा पाटबंधारे प्रकल्प,
महाराष्ट्र शासन.
६) पाटील एस्.डी.	कार्यकारी अभियंता, वारणा
पाटबंधारे प्रकल्प, वारणाक्ती.
मुलाखत, दि.२३.३.९३
७) वारणा पाटबंधारे प्रकल्पाची
ठळक वैशिष्ट्ये, पृ. ३.	महाराष्ट्र शासन, वारणा प्रकल्प
मंडळ, कोल्हापूर.
८) वरीलप्रमाणे.	
९) संक्षिप्त टिप्पणी, पृ. ३	वारणा पाटबंधारे प्रकल्प,
महाराष्ट्र शासन.

१०) ठळक वैशिष्ट्ये, पृ. ५

वारणा पाटबंधारे प्रकल्प,
महाराष्ट्र शासन, वारणा प्रकल्प,
मंडळ, कोल्हापूर.

११) वरिलप्रमाणे, पृ. ६

.....

.....